

Lars-Gunnar Larsson, arbetsmiljöchef på NCC

Antalet olyckor har halverats
sedan storsatsning på
säkerhet. SIDAN 4

REFLEKTERA I GRUPP

Diskutera säkerhet och öva
praktiskt i byggbranschen
nyligen invigda säkerhetspark.
SIDAN 2

SÄKRA BRA BETEENDEN

Behaviour Design Group
har metoder för att utveckla
säkra beteenden.
SIDAN 6

HÅLLA HELA ARBETSLIVET

Fokusera på det friska – ett
råd från Caroline Evertsson
på Galaxen Bygg.
SIDAN 8

Byggbranschens säkerhetspark är Sveriges första säkerhetspark och den invigdes den 7 oktober i år.

1

Vad är en fysisk säkerhetspark?

– Det är en plats där man kan reflektera över goda och mindre goda exempel. Vi jobbar utifrån Beteendebaserad säkerhet (BBS) och tanken är att besökarna både ska få möjlighet att öva praktiskt och att diskutera och reflektera kring säkerhet i grupp.

2

Varför behövs säkerhetsparken?

– Den är ett steg mot att uppfylla nollvisionen. Vår förhoppning är att den ska bidra till att skapa säkrare arbetsplatser, vilket ju tyvärr behövs eftersom det fortfarande sker olyckor.

3

Vad hoppas ni att den ska betyda för säkerheten i branschen?

– Jag tror och hoppas att den kommer att skapa gott säkerhetstänk i alla led, från beställare till yrkesarbetare. Säkerhetsparken är branschöverskridande, vilket gör att besökarna kan dra nytta av varandras kunskaper. Att jobba tillsammans ökar förståelsen för branschens olika riskmoment. □

TEXT: NICOLE KLING

HALLÅ DÄR!

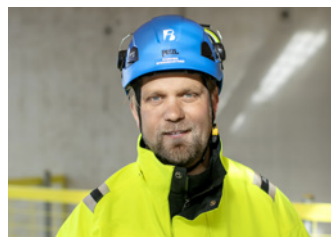

Foto: Rosie Alm

Namn Björne Karlsson

Yrke Verksamhetsledare för Byggbranschens säkerhetspark.

Foto: Rosie Alm

vd kommenterar

Säkerheten är allas ansvar

Ett av Sveriges Byggindustris fyra fokusområden handlar om säkerhet. Vår målsättning är en nollvision vad gäller olyckor på våra arbetsplatser, inga medarbetare ska omkomma eller skadas på jobbet.

EN VIKTIG DEL i det dagliga arbetet för trygga arbetsplatser är att det finns tydliga ordnings- och skyddsregler som efterföljs på varje arbetsplats. Det är därför viktigt att öka medvetenheten om säkerhetsfrågor och få alla aktörer i hela byggprocessen att ta sitt arbetsmiljöansvar på allvar, så att olyckor förebyggs och förhindras.

SÄKERHETEN är en fråga för alla – var och en måste tänka på sitt eget arbetsmiljöansvar, genom att skydda sig själv skyddar man också andra. I grunden handlar det om att följa ordnings- och skyddsregler på arbetsplatsen, använda skyddsanordningar, skyddsutrustning, och inte ta några genvägar som riskerar säkerheten.

SÄKERHET PÅ byggarbetsplatsen handlar både om att utföra ditt arbete och att komma hem hel efter din arbetsdag. □

KRISTIN ANDERSSON

KRISTIN ANDERSSON – vd för Stockholms Byggmästareförening

Tema Säkerhet i byggbranschen

En sund och säker bransch är en attraktiv bransch. Att alla som arbetar inom byggbranschen ska komma hem oskadda efter en dag på jobbet borde vara en självklarhet.

TEXT: NICOLE KLING

Byggbranschens säkerhetsutbildning obligatorisk för Skanskas medarbetare

Som ett led i att öka säkerheten har Skanska beslutat att alla som arbetar på företagets byggarbetsplatser ska genomgå byggbranschens gemensamma säkerhetsutbildning, *Safe Construction Training*.

– Säkerhet är ett prioriterat fokusområde för Sveriges Byggindustrier. Att Skanska ställer krav på alla anställda, inklusive underentreprenörer och underleverantörer, oavsett nationalitet, är ett viktigt steg i vår strävan att skapa en attraktiv, sund och säker byggbransch, säger Berndt Jonsson, nationell samordnare för arbetsmiljö på Sveriges Byggindustrier.

Den kostnadsfria och webbaserade säkerhetsutbildningen är tänkt att vara hela branschens introduktionsutbildning och ett krav för att få arbeta vid byggarbetsplatser i Sverige. Kursen vänder sig till alla som är verksamma i branschen samt till elever på olika yrkesutbildningar.

Foto: Hans Ekestang

Bredare kursutbud på Byggbranschens Utbildningscenter

Sveriges Byggindustriers Entreprenörsskolan och Stockholms Byggmästareförenings kursverksamhet har gått samman och blivit Byggbranschens Utbildningscenter (BUC). Sammanslagningen har möjliggjort ett ännu bredare utbud både för yrkesarbetare och tjänstemän, och bland utbildningskategorierna syns exempelvis arbetsmiljö, byggproduktion, entreprenadjuridik och ledarskap.

Foto: Rosie Alm

Ny utbildning för brandfarliga arbeten

Brandfarliga Arbeten är en ny utbildning som är branschanpassad för bygg- och anläggningsbranschen. Under utbildningen får deltagaren kunskaper om risksituationer och hur arbeten som på något sätt orsakar uppvärmning – som svetsning, lödning eller torkning – kan utföras brandsäkert. Brandfarliga Arbeten är kvalitetssäkrad och ger ett giltigt certifikat enligt försäkringsbolagens villkor.

Foto: Hans Ekestang

Vägarbetare en riskutsatt grupp

Sekos rapport *Med fara för livet* målar upp en alarmerande bild av arbetsmiljön på vägar runtom

i Sverige. Hela 91 procent av de som svarat på enkäten uppger att de känner oro över bristande säkerhet, en siffra som nästan har fördubblats på tio år.

– Att köra förbi ett vägarbete i hög hastighet är att riskera en annan människas liv och det måste få konsekvenser. Ingen ska behöva dö på jobbet, säger Valle Karlsson, förbundsordförande på Seko.

Utöver vårdslöshet bland bilister svarar över hälften (53 procent) att de utsatts för antingen våld, hot eller skällsord i sin roll som vägarbetare.

91%

av vägarbetarna oroas över bristande säkerhet på arbetsplatsen

Siffror ur rapporten

91% oroas över bristande säkerhet på arbetsplatsen

14% av alla vägarbetare har utsatts för hot av passerande trafikanter, för vägtrafikvakter är den siffran **29%**

3% av alla vägarbetare har utsatts för våld av passerande trafikanter, för vägtrafikvakter är den siffran **12%**.

NCC JOBBAR HÅRT MED SÄKERHETEN

FÄRRE OLYCKOR MED

LÖNSAMT

– Vi ser en tydlig korrelation mellan att de projekt som klarar sina milstolpar ofta har en bättre arbetsmiljö, säger Lars-Gunnar Larsson.

Time out ger möjlighet till eftertanke.

NCC har arbetat hårt och framgångsrikt för att minska antalet arbetsplatsolyckor inom företaget. Nu drömmer arbetsmiljöchefen Lars-Gunnar Larsson om att en dag få jobba med »bortom noll« – det arbete som tar vid när nollvisionen i byggbranschen uppnåtts och som går ut på att skapa marginaler till att olyckor alls sker.

Byggbranschen är en högriskbransch där det fortfarande sker olyckor vari människor dödas eller skadas för livet. Av den anledningen är säkerhet en högt prioriterad fråga för NCC och företaget har bland annat skärpt sina säkerhetskrav och infört möjligheten att ta »time out«, ett mandat som ger alla anställda rätt att göra ett skyddsombudsstopp.

– Vi inspirerades av sportvärlden där en time out betyder att man kan ta en paus för att prata igenom situationen och göra korrigerande åtgärder. Vi applicerade begreppet på byggvärlden och idag vet alla våra tusentals arbetsplatser om att

den här möjligheten finns och att företagsledningen står bakom dem om de väljer att avbryta arbetet, säger Lars-Gunnar Larsson.

AWARENESS DAY – EN DAG FÖR EFTERTANKE

Hela NCC har genomgått ett tudelat säkerhetskulturrprogram – ett för cheferna och ett för de anställda inom produktion – och detta ledde bland annat fram till de hårdare säkerhetskrav som infördes för fyra år sedan. Sedan dess har antalet olyckor halverats.

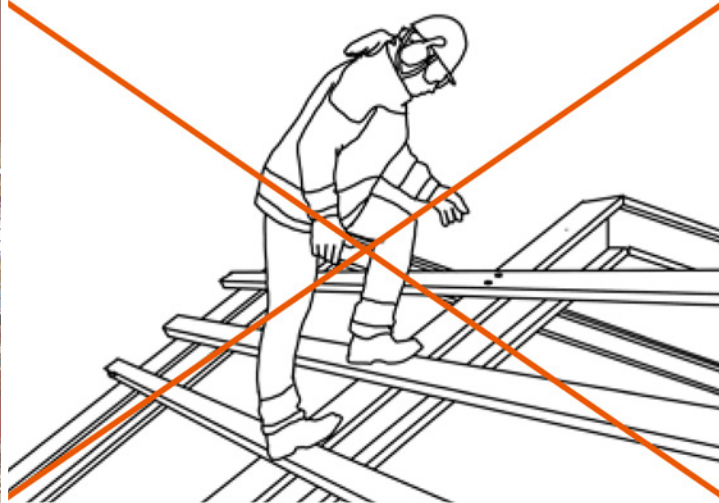
– För mig är det naturligtvis viktigt att alla typer av incidenter på arbetsplatserna minskar, men det allra viktigaste är att de allvarliga olyckorna inte sker. En god säkerhetskultur måste börja från högsta ledningen och flöda ut i hela verksamheten, konstaterar Lars-Gunnar Larsson och tillägger:

– Ett byggföretag är ofta decentraliserat, med känslan av att det är hundra företag i företaget. Efter säkerhetskulturrprogrammet har vi fått till en bättre helhet, med ett koncerngemensamt samarbete kring arbetsmiljöfrågor.

För snart ett decennium sedan skedde ett antal dödsolyckor på NCC:s arbetsplatser som gjorde

Säkerhet är en prioriterad fråga för NCC. Foto: Erik Mårtensson

KORT OM LARS-GUNNAR LARSSON

KARRIÄR I KORTHET Utbildad miljö- och arbetsmiljöingenjör. Har bland annat arbetat som produktionschef på SKF och som arbetsmiljöchef på Ovako. Arbetsmiljöchef på NCC sedan 2007.

BOSTAD: Lägenhet i Bromma.

INTRESSEN: Har hållit på med motorsport i över 20 år, rally är stort i Hofors där jag kommer ifrån.

VÄRLDENS HÄFTIGASTE BYGGNAD: Burj Khalifa.

OVÄNTAD FÖRMÅGA: Har sprungit tio maratonlopp!

NYA SÄKERHETSTÄNKET

att företaget tvingades stanna upp. Styrkan i att samlas och reflektera gjorde att Lars-Gunnar Larsson föreslog en årlig dag för eftertanke.

– Första onsdagen i september varje år anordnar vi Awareness day och klockan nio stoppar vi produktionen i hela företaget, både på kontoren och på byggarbetsplatserna. Vi bjuder med beställare och underentreprenörer och i år var temat säkra beteenden.

STÖRRE MEDVETENHET OM MACHOKULTUR

En god säkerhetskultur involverar många aspekter – gott arbetsklimat, tydligt ledarskap och bra rutiner för säkra beteenden är några av framgångsfaktorerna. Dessa förutsättningar borgar dessutom för bättre lönsamhet.

– Vi ser en tydlig korrelation mellan att de projekt som klarar sina milstolpar ofta har en bättre arbetsmiljö. Produktionseffektivitet, lönsamhet och bra arbetsmiljö hänger ihop, säger Lars-Gunnar Larsson.

Det tar tid att förändra attityder, men Lars-Gunnar Larsson menar att mycket har skett de senaste åren. En större medvetenhet kring

machokulturen och dess negativa konsekvenser på såväl trivsel som säkerhet har gjort det lättare att prata om och förebygga icke-önskvärda beteenden.

– Vi är alla olika som människor, vissa har ett högriskbeteende medan andra är mer försiktiga. Att våga säga till sin kompis kan kännas svårt men det kan faktiskt rädda liv, säger Lars-Gunnar Larsson.

ÖPPENHET VANLIGARE NU

Synen på säkerhetsarbetet har förändrats och idag, menar Lars-Gunnar Larsson, finns inga företags-hemligheter inom byggbranschen vad gäller att skapa så trygga arbetsplatser som möjligt.

– Det är jättekul att jobba i samverkansprojekt som »Håll nollan«, där vi sitter både konstruktörer, entreprenörer och beställare och gemensamt arbetar för en bra arbetsmiljö. Jag hoppas att jag en dag ska få jobba med något vi kallar »bortom noll«, att skapa marginaler till att olyckor alls inträffar. □

TYSTA BOKEN

En bilderbok om säkerhet från NCC. Här en illustration över god säkerhet vid arbete på tak.

Illustrationer: **Johan Reich**

BYGGBRANSCHEN SKA BLI TRYGGARE MED BETEENDEBAS

Säkra beteenden leder till färre olyckor. Genom kulturförändrande arbetsmiljöarbete jobbar Behaviour Design Group för en tryggare byggbransch.

– Riskfyllda beteenden är ofta mer förstärkta än säkra beteenden, det är nästan som en naturlag som vi alla aktivt måste trumfa, säger Erik Matton.

BETEENDEBASERAD SÄKERHET (BBS) är en metod som går ut på att hitta, träna på och använda sig av säkra beteenden i arbetet. Oavsett om det gäller kriminalvården, industrier eller byggbranschen handlar det om att hantera olika riskfyllda situationer och underlätta för yrkesarbetare att agera korrekt. Behaviour Design Groups grundare, Erik Matton och Fredrik Rosengren, har tagit fram *SAFE-modellen* som består av fyra steg mot en säkrare arbetsmiljö: studera, analysera, förändra och effektgranska. Summan av de beteenden som utförs på en arbetsplats utgör en kultur som i sin tur bestämmer om medarbetarna uppfattar arbetsplatsen som säker eller osäker.

– Vi människor utför mängder av beteenden varje dag och när vi övar oss på att betrakta vår omvärld genom beteendeanalytiska glasögon blir det lättare att se vad som utlöser olika handlingar. Vad avgör om yrkesarbetaren säkrar helkroppsselen innan hen kliver upp på taket eller tar på sig hjälmen och skyddsglasögonen? Det handlar om förstärkare och försvagare: varje gång jag gör något upplever jag det som gynnsamt eller ogynnsamt, vilket påverkar hur jag agerar nu och framöver, säger Erik Matton.

ATT RISKFYLLDA BETEENDEN ofta är mer förstärkta än säkra beteenden kan förklaras utifrån tre fenomen: *habituering* (människan vänjer sig snabbt vid riskfyllda miljöer och slappnar av), *self serving bias* (överlevnadsfunktionen »det händer inte mig«) samt naturliga förstärkare (det går ofta lite snabbare och är lite enklare att låta bli att bete sig säkert).

– Om vi inte agerar för att trumfa den här »naturlagen« kommer vi att fortsätta se olyckor. Folk kommer att fortsätta att dö och skada sig på byggarbetsplatser, det är ett faktum, konstaterar Erik Matton.

FÖR ATT FÖRSTÅ MEKANISMERNA bakom det mänskliga beteendet brukar man tala om *ABC-modellen* där beteendebaserad säkerhet fokuserar på att tydliggöra konsekvenserna, förbättra beteendedesignen och arbeta med positiv förstärkning.

– Arbetsmiljöarbetet har en tradition av att arbeta reaktivt, att mäta antalet olyckor snarare än att proaktivt mäta antalet säkra beteenden. Självklart är det viktigt att ha koll på olycksstatistiken, men när en incident har skett är det ju för sent att förebygga just den, säger Erik Matton och tillägger:

– Målsättningen med BBS är att förse dem i behov av en kulturförflyttning med verktyg. Vi vill visa på att effektiva och säkra arbetsmetoder inte behöver stå i motsats till varandra och att en god säkerhetskultur tvärtom också är en god ekonomisk investering. □

TEXT: NICOLE KLING

SAFE

Erik Matton och Fredrik Rosengren har tillsammans utvecklat SAFE – en modell för beteendebaserad säkerhet i fyra steg:

KORT OM BEHAVIOUR DESIGN GROUP

Erik Matton och Fredrik Rosengren driver sedan 2017 Behaviour Design Group, ett företag specialiserat inom beteendeanalytisk organisationsutveckling och arbetsmiljö. Tillsammans med Svensk Byggtjänst gav de 2018 ut Beteendebaserad säkerhet – handbok för byggbranschen.

BOOST

BETEENDEBASERAD ORGANISATIONSSTYRNING GENOM FYRA BOOSTANDE STEG:

Beskriv vad som ska göras och varför.

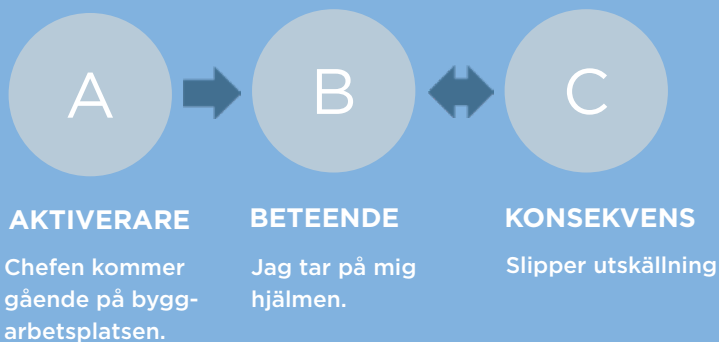
Organisera kompetenshöjande insatser för att säkerställa tillräckliga färdigheter.

Organisera arbetet utifrån de förutsättningar som krävs för att kunna prestera.

Stärk dina medarbetare och kollegor när önskade beteenden utförs.

ERAD SÄKERHET

BETEENDEANALYS - EXEMPEL

#SISTASPIKENIKISTAN

Behaviour Design Group arbetar med #sistaspikenikistan, byggbranschens upprop i Metoo-rörelsen. De sitter med i arbetsgruppen på Sveriges Byggindustrier och stöttar dem i det strategiska arbetet mot kränkningar, genom att bland annat hålla workshops i BBS.

- Vi gör detta ideellt för att vi tycker att det är oerhört viktigt att få ner kränkningarna i branschen. Många känner till vilka de oönskade beteendena är och nu håller vi på att identifiera i vilka situationer de uppstår genom att arbeta med SAFE-modellen, säger Erik Matton och fortsätter:

- Det är ett enormt slöseri med resurser om kvinnor väljer bort byggbranschen på grund av dåliga beteenden. Målet är ju att branschen ska vara attraktiv för alla människor oavsett bakgrund och förhoppningen är att vi under hösten ska komma ut till byggarbetsplatser och mäta kränkande beteenden.

Fredrik Rosengren
Behaviour Design
Group

Erik Matton
Behaviour Design
Group

Foto: Galaxen Bygg

Foto: Rosie Alm

"VI ÄR VARANDRAS ARBETSMILJÖ"

Caroline Evertsson har varit ansvarig för två stationer på säkerhetsparken som invigdes i oktober och har suttit med i arbetsutskottet för parken sedan starten 2018.

Galaxen Bygg drivs av tanken på ett hållbart och inkluderande arbetsliv.

- Det är viktigt att jobba med det hälsofrämjande arbetet och att fokusera på det friska. Bra attityder och beteenden kring säkerhet är en förutsättning för en god arbetsmiljö, säger Caroline Evertsson.

GALAXEN BYGG har funnits sedan 1986 och är ett branschinitiativ som bland annat syftar till att öka kunskaperna om arbetsmiljö och hälsa i byggbranschen. Sedan 2012 träffar företaget merparten av alla elever som går bygg- och anläggningsprogrammet på gymnasiet, vilket innebär cirka 9 400 elever om året.

- Det är grundläggande att branschens arbetskraft har kunskap om kost, träning och psykosocial arbetsmiljö utifrån olika säkerhetsaspekter: Vad händer i kroppen om jag inte äter bra, sover och tränar? Vi verkar inom en riskfylld bransch och det är viktigt att yrkesarbetarna har med sig gott säkerhetstänk från början, säger Caroline Evertsson, verksamhetsutvecklare Arbetsmiljö- och Hälsa på Galaxen Bygg.

GALAXEN BYGG har nyligen tagit fram en app för uppvärmning, styrka, rörlighet och återhämtning för personal inom byggsektorn. Syftet

är att inspirera till ett rörligare arbetsliv och i appen finns även texter om ergonomiska arbetsätt utifrån olika yrkesgrupper. Tanken om att alla ska behålla sin hälsa under hela arbetslivet är inte minst viktigt med hänseende på kompetensförsörjning och bibehållen kompetens i branschen.

- Jag är stolt över att vi på Galaxen Bygg arbetar så brett och gör skillnad på både individ- och gruppnivå. Människor har en enorm egen kraft, men ibland behöver vi få lite hjälp på traven. Vi är varandras arbetsmiljö, det är viktigt att komma ihåg, avslutar Caroline Evertsson. □

TEXT: NICOLE KLING

OM GALAXEN BYGG

Galaxen Bygg är ett icke vinstdrivande branschinitiativ som grundades 1986 och som ägs gemensamt av flera byggföretag samt Sveriges Byggindustrier. Galaxen Bygg fokuserar på arbetsmiljö och hälsa, arbetsplatsförlagd rehabilitering och rekrytering av nyanlända, personer med funktionsnedsättning och långtidsarbetslösa till byggbranschen. Galaxen Bygg har drygt 70 anställda över hela landet och erbjuder även utbildare till kurser på Byggbranschens Utbildningscenter (BUC) inom bland annat hälsa, säkerhet och arbetsmiljö.

